

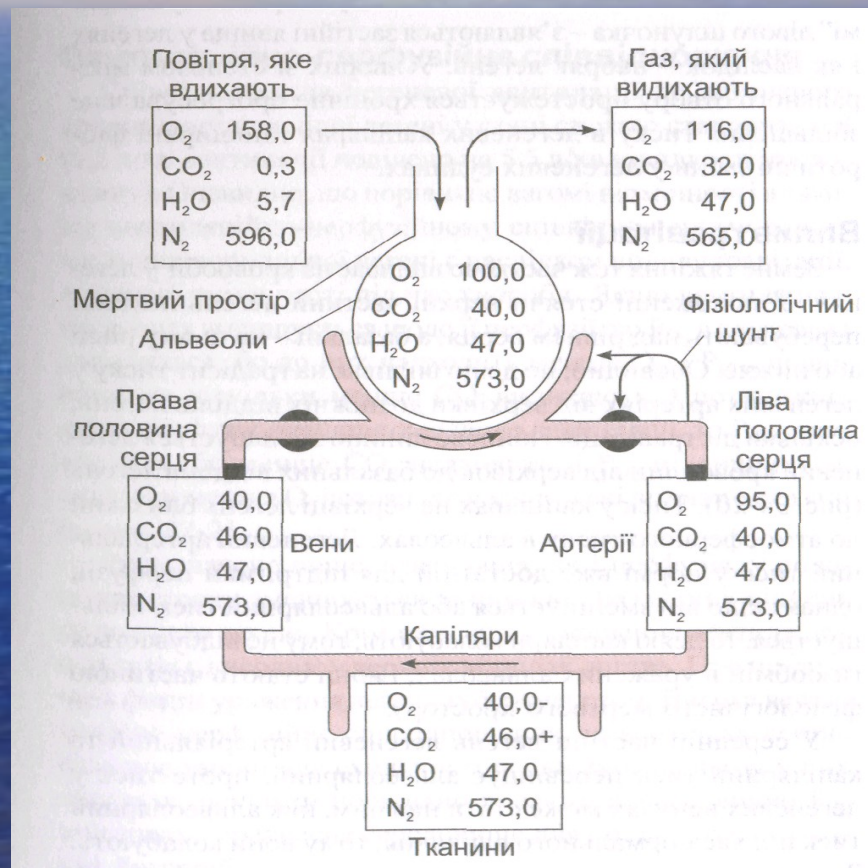

ТЕМА ЛЕКЦІЇ:
“РЕГУЛЯЦІЯ ДИХАННЯ.
ТРАНСПОРТ ГАЗІВ.”

Основні етапи газопереносу

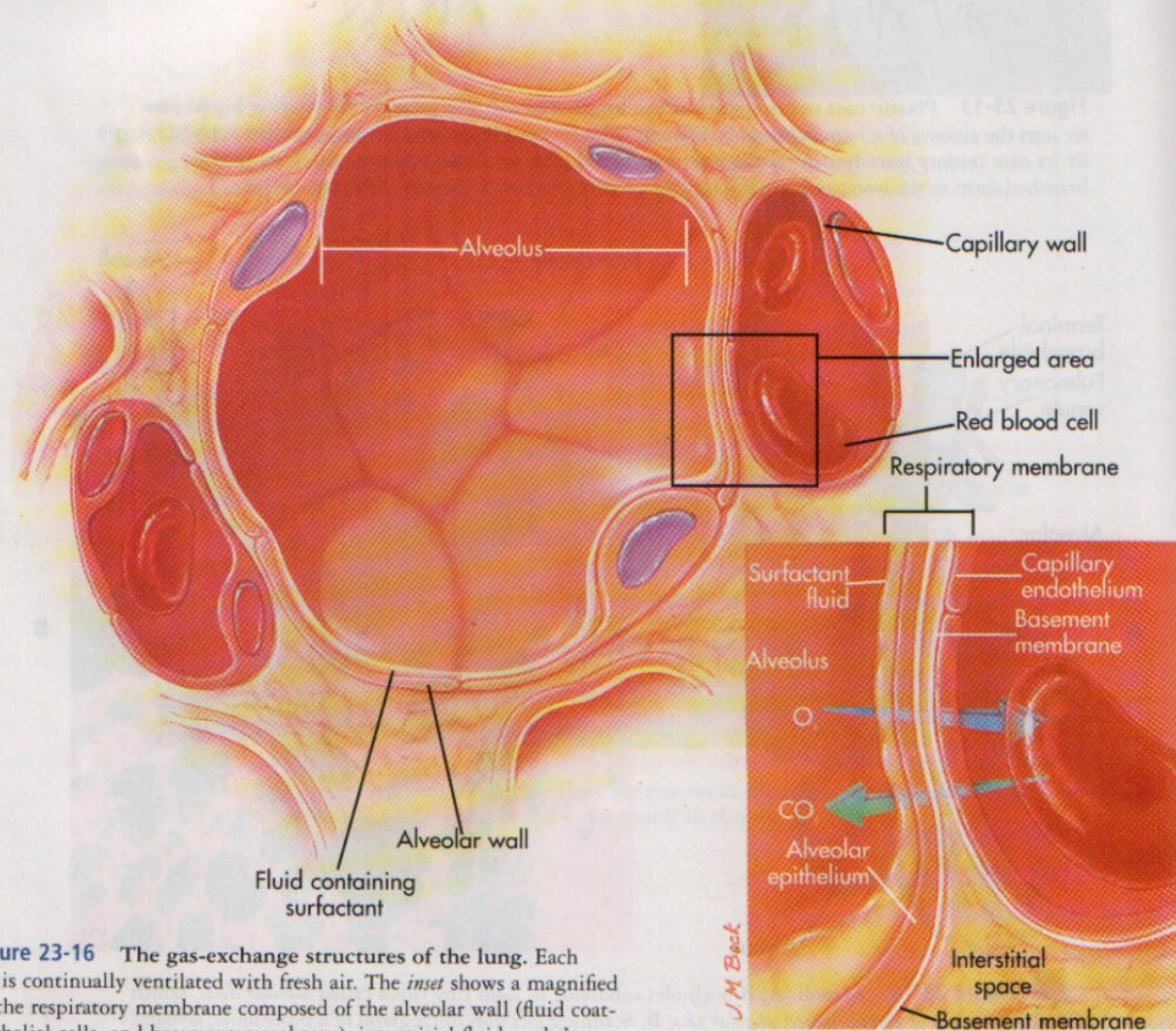
- 1) конвекційне надходження повітря в повітроносні шляхи і дифузія газів між повітроносними шляхами та альвеолами (зовнішнє дихання);
- 2) дифузія газів між альвеолами і кров'ю;
- 3) перенос газів кров'ю;
- 4) дифузія газів між капілярною кров'ю і тканинами;
- 5) внутрішнє або тканинне дихання.

Парціальний тиск газів (мм.рт.ст.) у різних частинах дихальної системи.

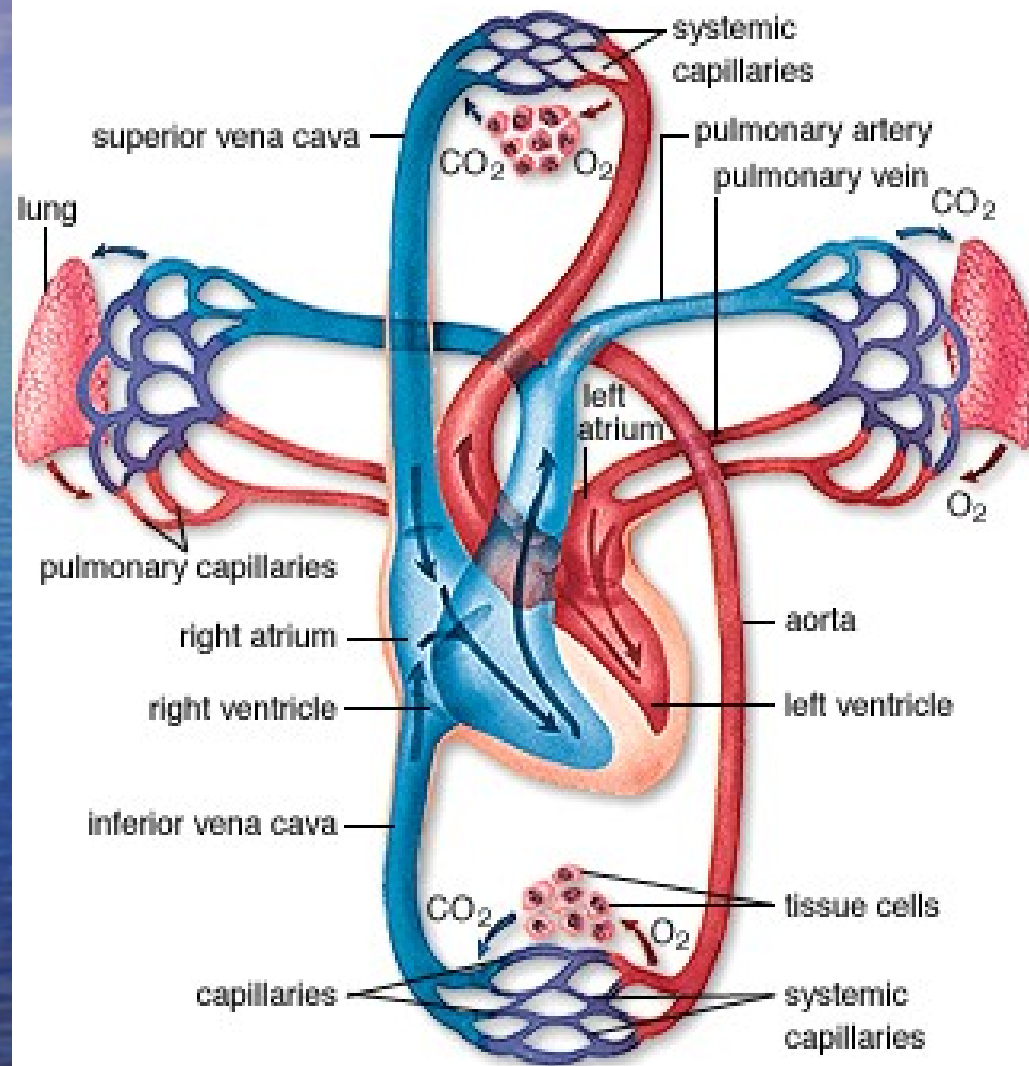

Особливості дифузії кисню і вуглекислого газу через легеневу мембрану

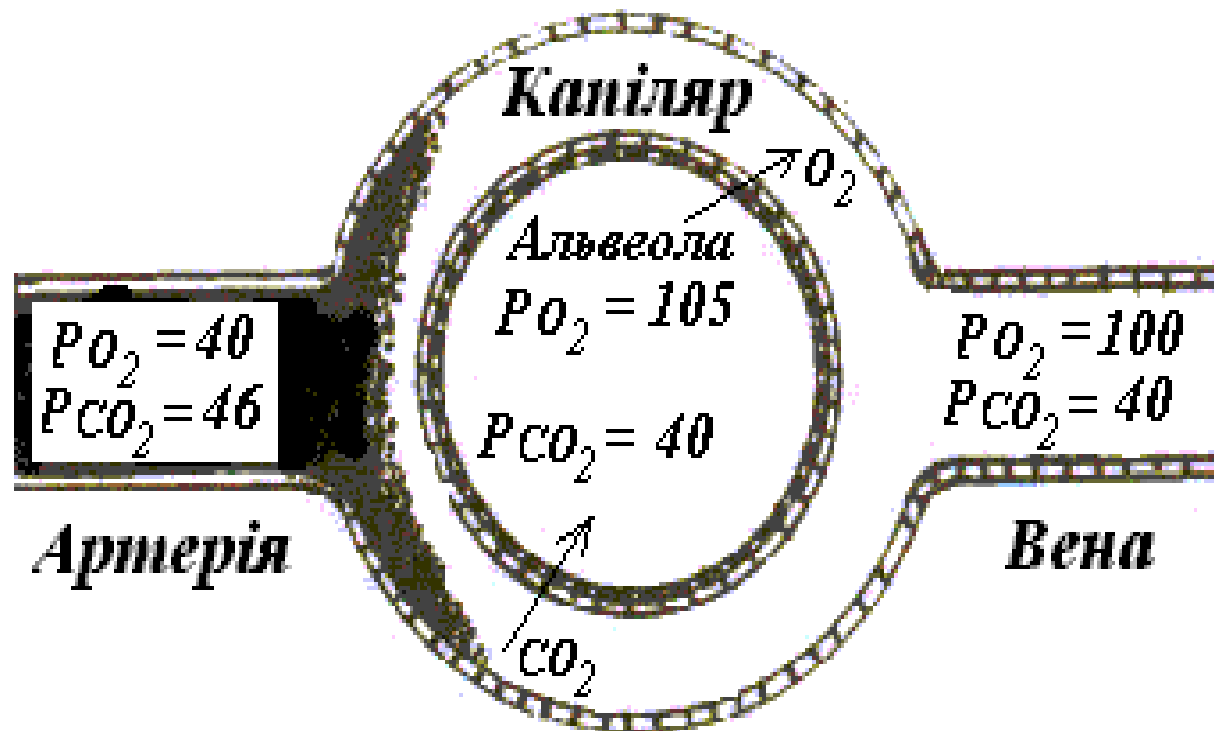
- Газообмін у легенях людини відбувається на площі 50-90 м². Товщина легеневої мембрани становить 0,4-1,5 мкм. Газообмін через цю мембрану залежить від:
  - 1) поверхні, через яку відбувається дифузія;
  - 2) товщини мембрани;
  - 3) градієнту тиску газів у альвеолах та крові;
  - 4) коефіцієнту дифузії;
  - 5) стану мембрани.

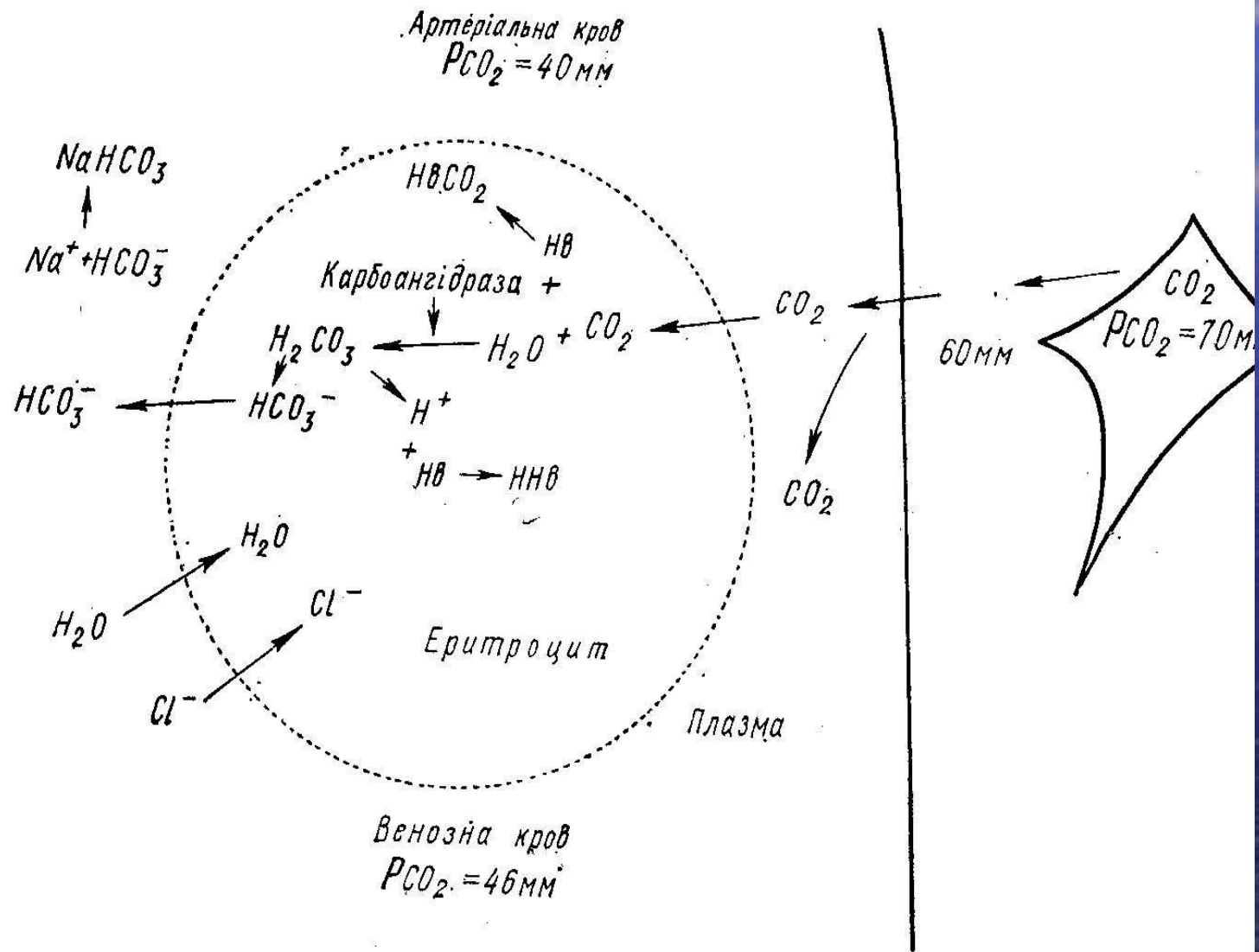

Figure 23-16 The gas-exchange structures of the lung. Each alveolus is continually ventilated with fresh air. The *inset* shows a magnified view of the respiratory membrane composed of the alveolar wall (fluid coating, epithelial cells, and basement membrane), interstitial fluid, and the wall of a pulmonary capillary (basement membrane and endothelial cells). The gases, CO₂ (carbon dioxide) and O₂ (oxygen), diffuse across the respiratory membrane.

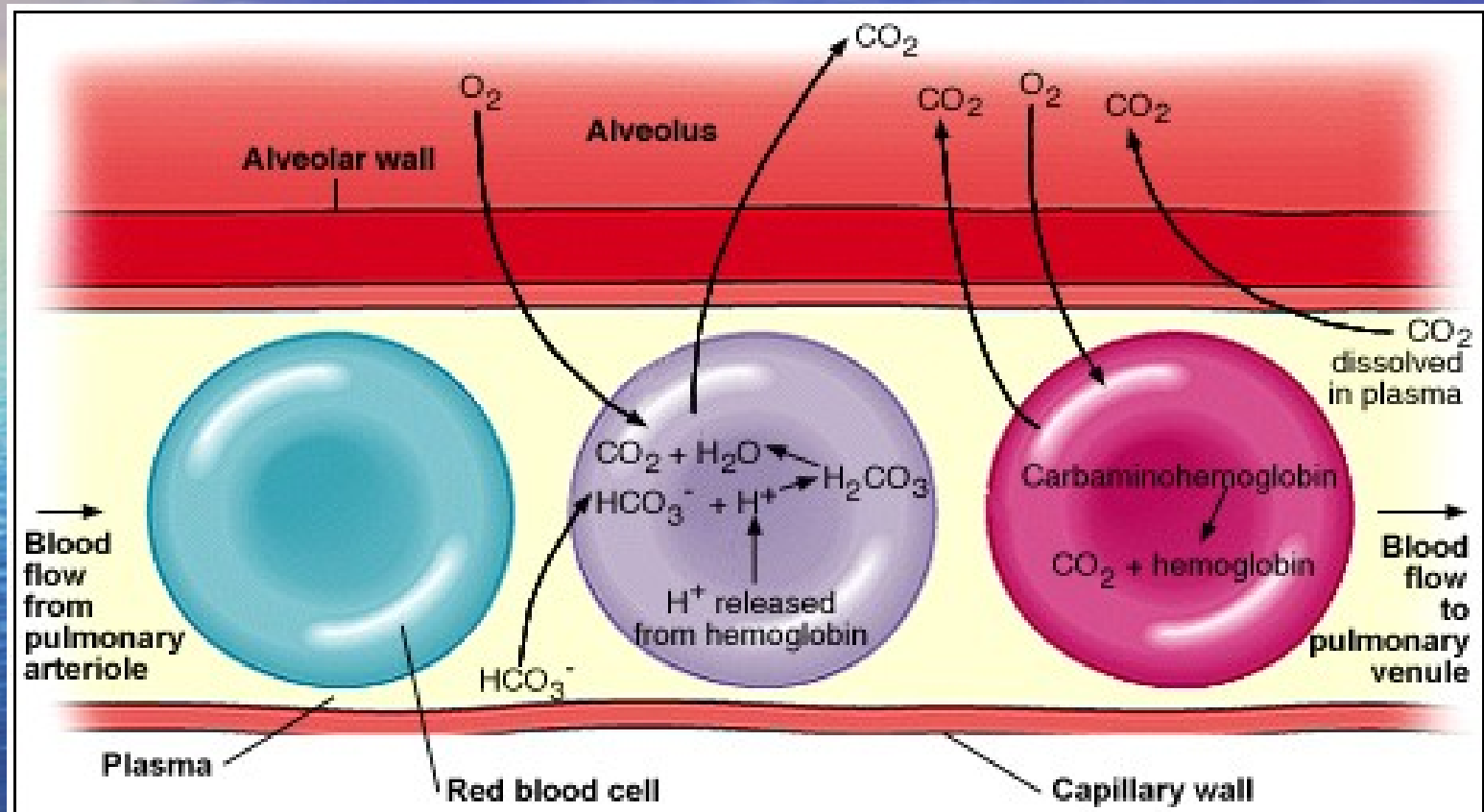
Обмін газів у легенях

Транспорт CO_2 кров'ю

Газообмін у легенях

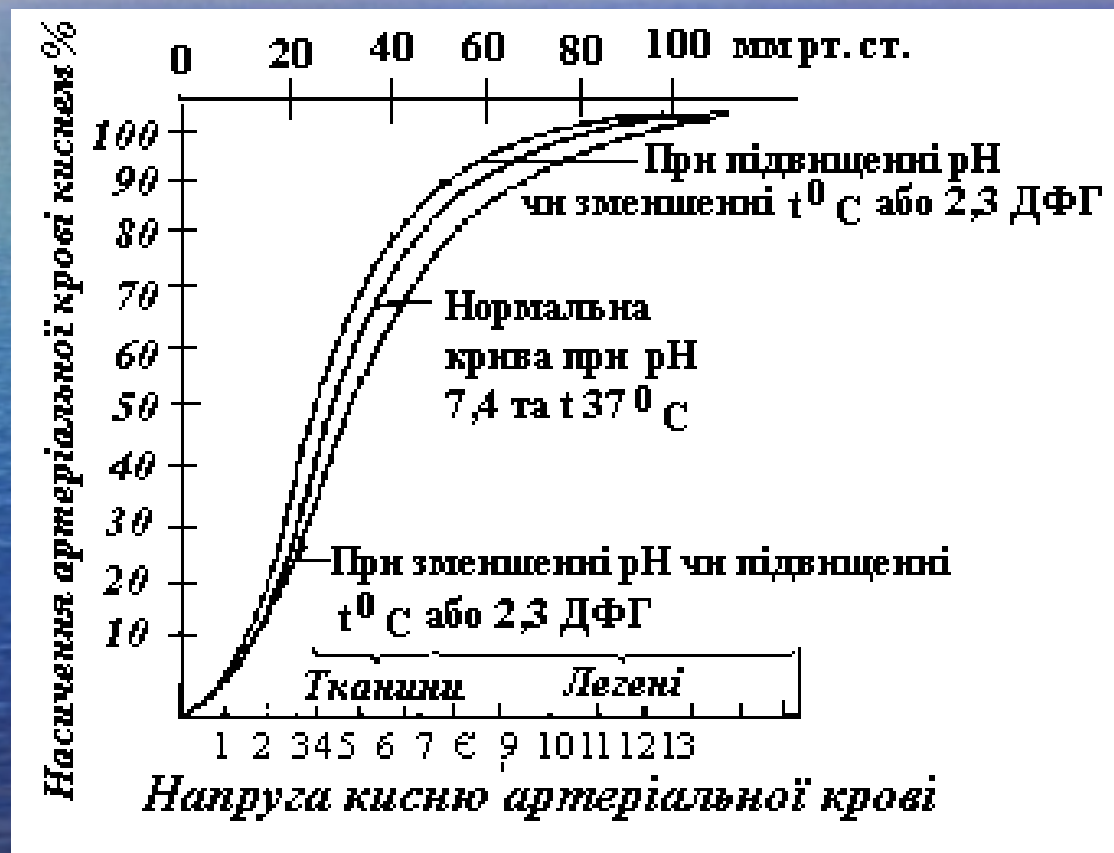
Дифузійна здатність легень

- Кількість газу, яка проходить через легеневу мембрану за 1 хв при градієнті тиску 1 мм рт. ст.
- Для кисню цей показник складає 25–30 мл/хв мм рт. ст.
- Ефективність газообміну у легенях залежить від швидкості кровотоку. Еритроцит проходить по капіляру за 0,6-1 с.

Особливості транспортування кисню в крові

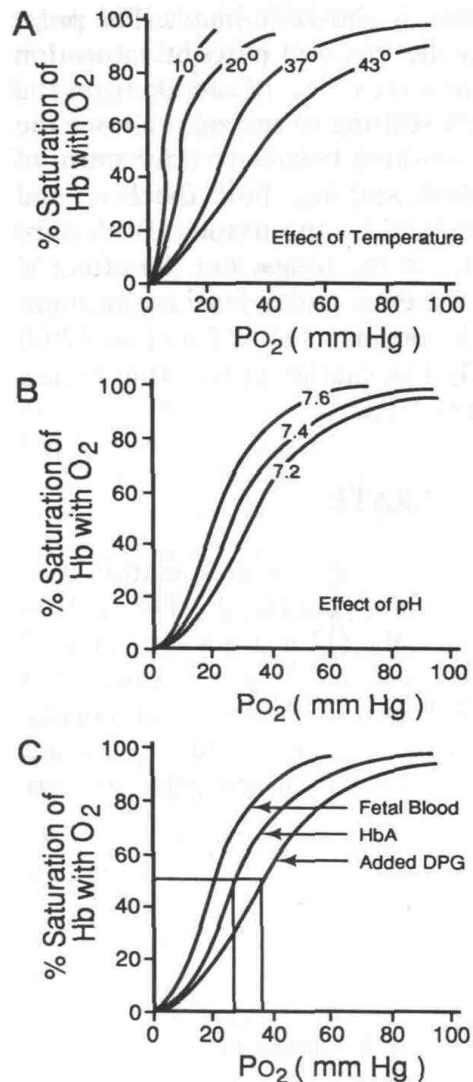
- Кисень, що надходить у кров, спочатку розчиняється у плазмі крові.
- Кисень, що розчинився у плазмі крові, за градієнтом концентрації проходить через мембрану еритроцита і утворює оксигемоглобін (HbO_2). Оксигемоглобін – нестійка сполука і легко розкладається. Пряма реакція називається оксигенацією, а зворотний процес – дезоксигенацією гемоглобіну.
- Кожна молекула Hb може приєднати 4 молекули O_2 , що у перерахунку на 1 г Hb означає 1,34 мл O_2 . Знаючи кількість гемоглобіну в крові, можна визначити **кисневу ємкість крові (КЄК)**: $\text{КЄК} = \text{Hb} \cdot 1,34$.
- Враховуючи те, що 100 мл крові містять тільки 0,3 мл розчиненого O_2 , можна уявити, що основний об'єм кисню транспортується у стані хімічного зв'язку з гемоглобіном. Розчинність газу в рідині залежить від температури, складу рідини, тиску газу і його природи.

Крива дисоціації оксигемоглобіну

Фактори, які впливають на криву дисоціації

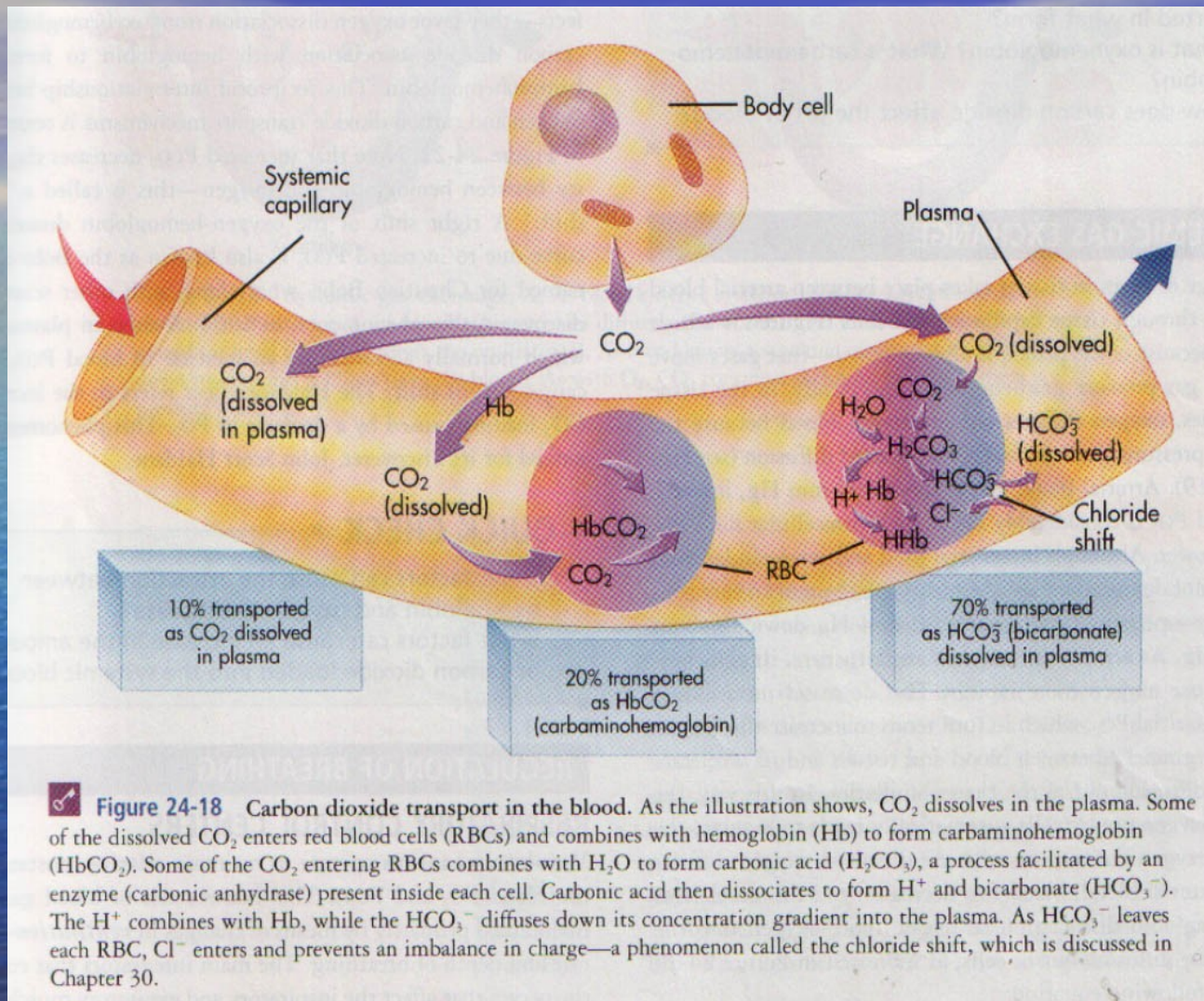
- температура,
- рН,
- PCO_2 ,
- концентрація в еритроциті 2,3-ДФГ.
- При зниженні рН крива зміщується вправо, що свідчить про зменшення спорідненості НЬ до O_2 . При підвищенні рН збільшується спорідненість НЬ до O_2 і крива зміщується вліво.
- Утворення великої кількості CO_2 в тканинах сприяє збільшенню віддачі кисню за рахунок зниження спорідненості НЬ до нього. При виділенні CO_2 у легенях зменшується рН крові і поліпшується оксигенація. CO_2 також впливає на дисоціацію HbO_2 .
- При зниженні температури віддача O_2 оксигемоглобіном сповільнюється, а при її збільшенні прискорюється цей процес.
- Зміщенню кривої вправо сприяє також збільшення вмісту в еритроцитах 2,3-ДФГ.

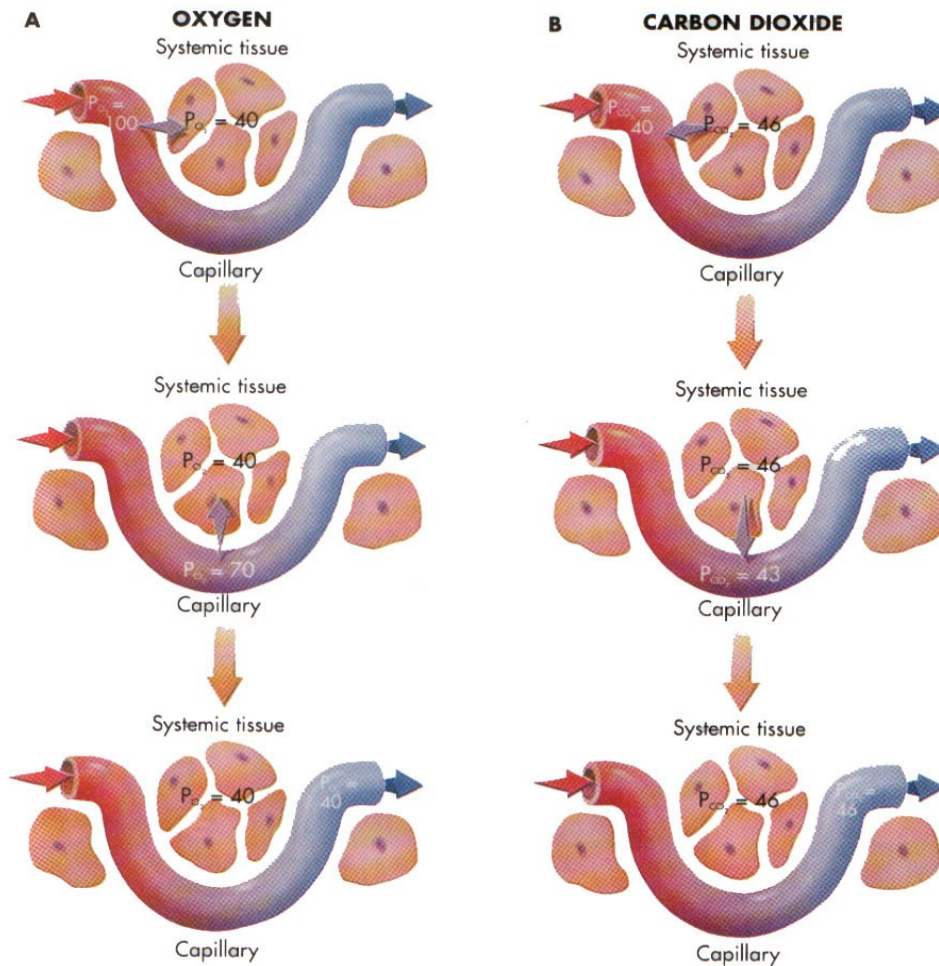

FIG. 2. Variations in the Hb- O_2 dissociation curve. **A:** Effect of changes in blood temperature; **B:** Effect of changes in blood pH; **C:** The dissociation curve of fetal blood (but not pure HbF) is to the left of adult blood containing HbA; addition of 2,3-DPG shifts curve of blood with HbA to the right and increases P_{50} (decreases affinity of O_2 for Hb and facilitates unloading of O_2 in tissues). (Adapted from ref. 2.)

Особливості транспорту вуглекислоти

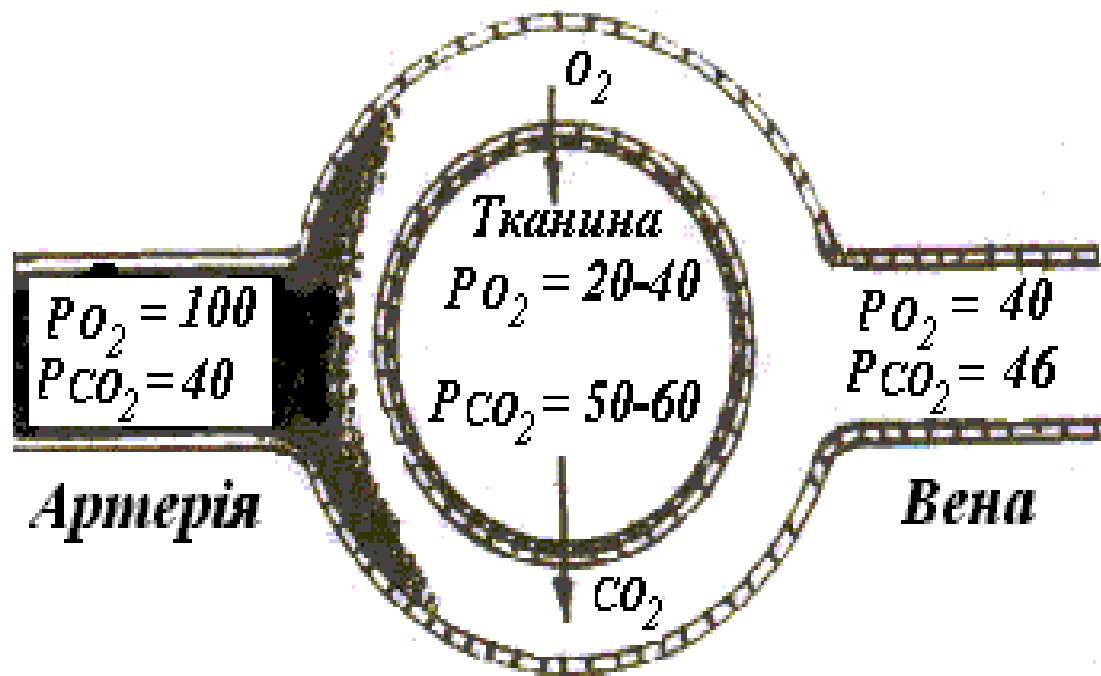
- 1) вугільна кислота (H_2CO_3) – переноситься 7 % CO_2 ;
- 2) бікарбонатний іон (HCO_3^-) – переноситься 70 % CO_2 ;
- 3) карбогемоглобін (HHbCO_2) – переноситься 23 % CO_2 .

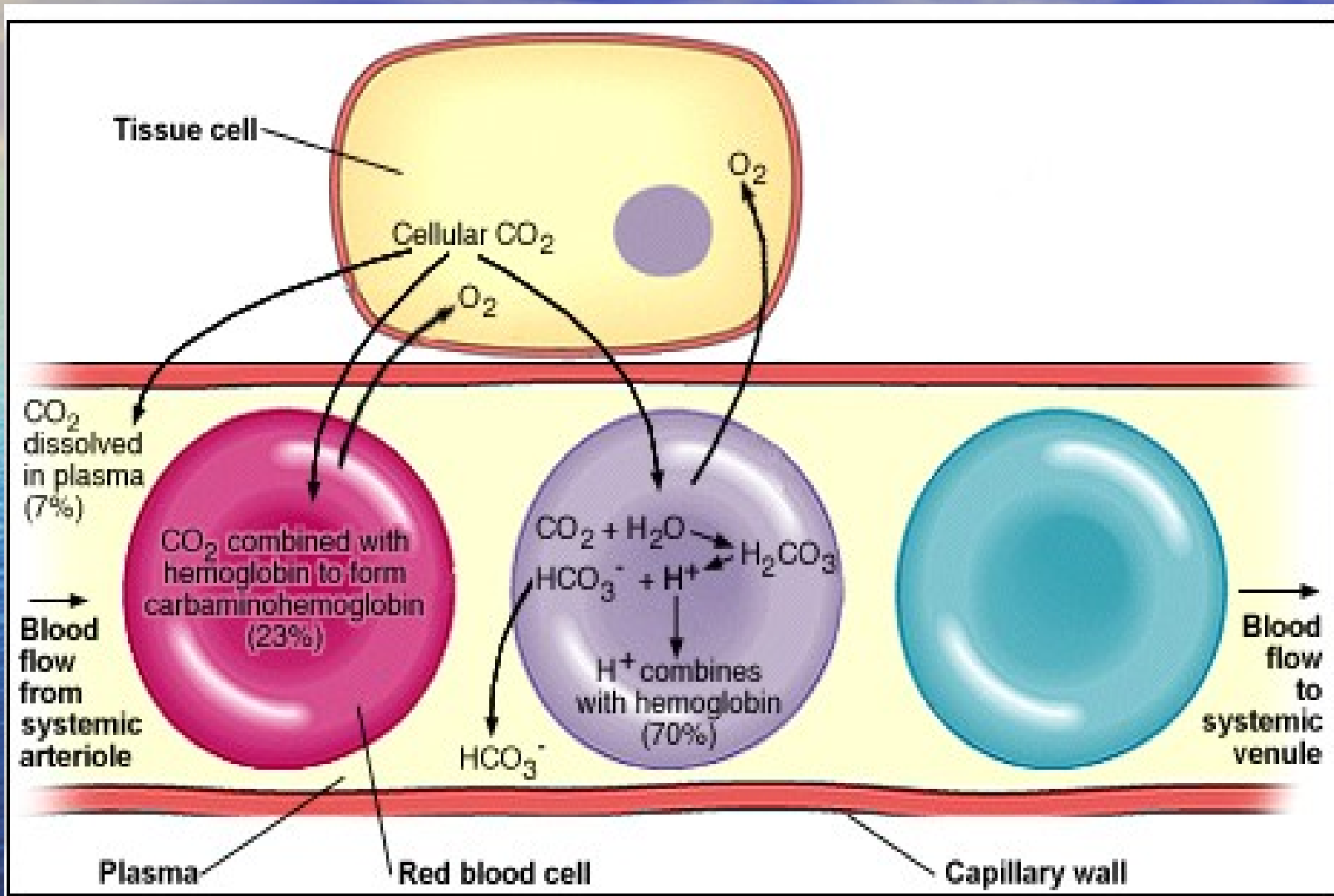

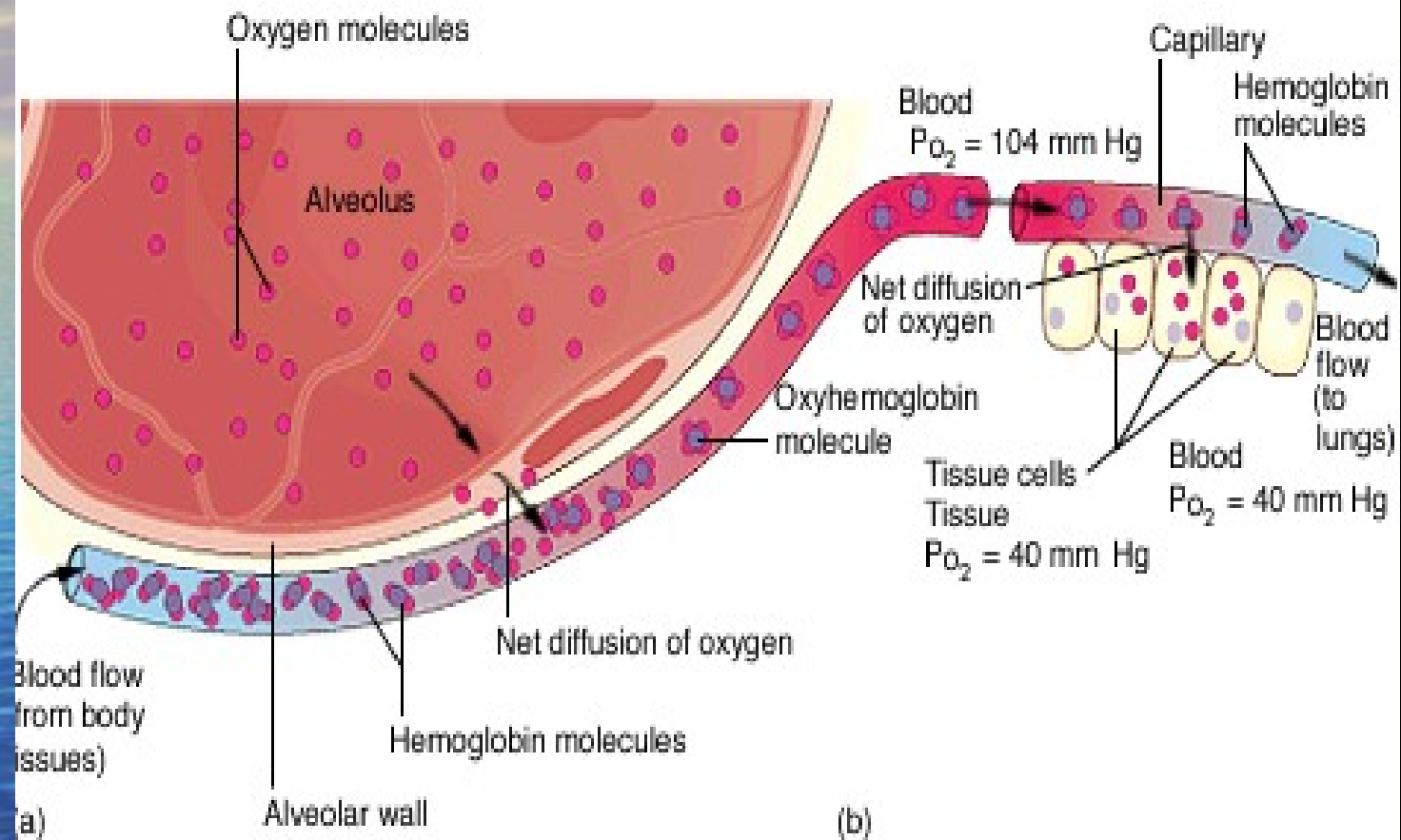

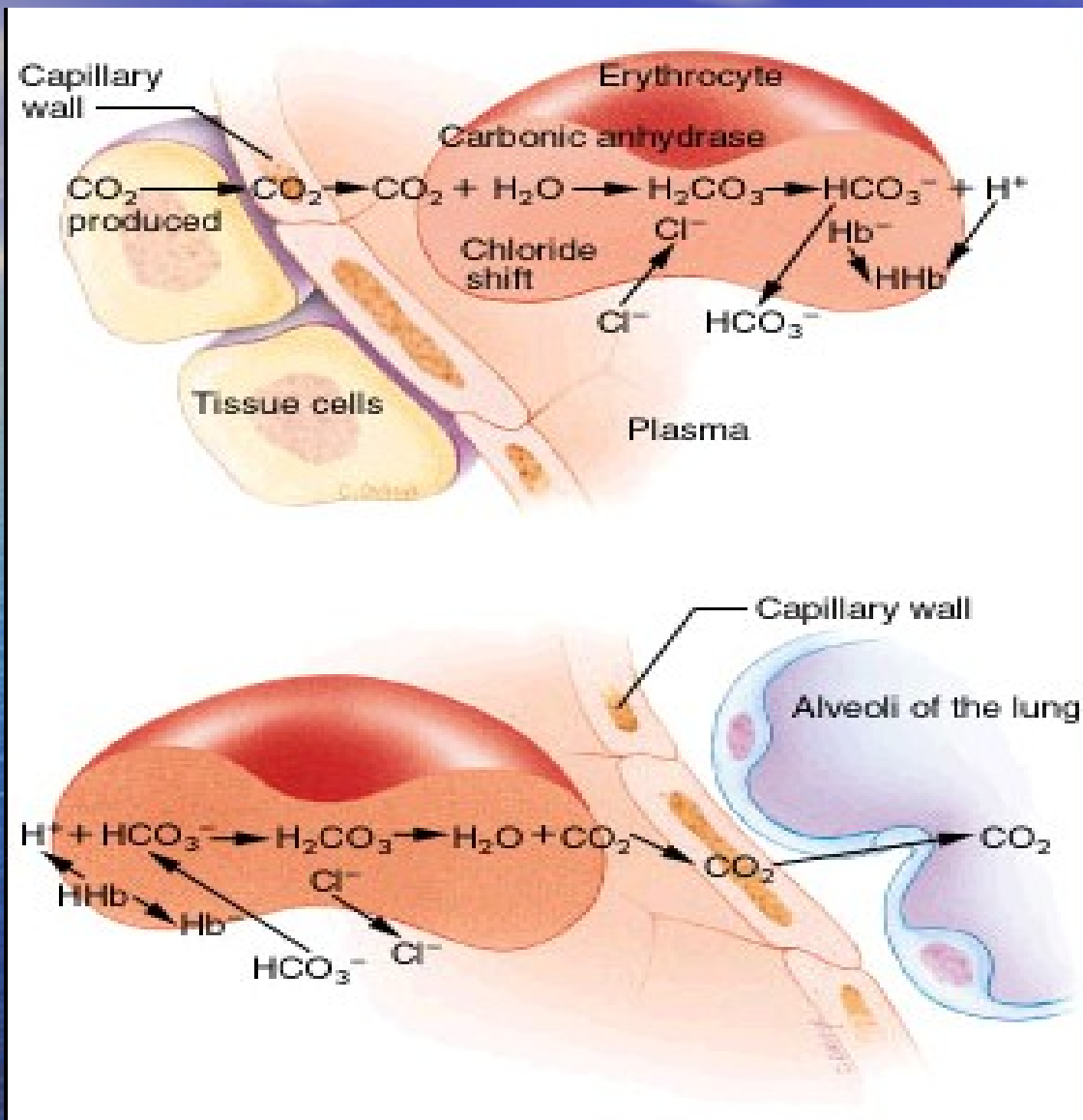
Figure 24-19 Systemic gas exchange. **A**, As blood enters a systemic capillary, O_2 diffuses down its pressure gradient (out of the blood). O_2 continues diffusing out of the blood until equilibration has occurred (or until the blood leaves the capillary). **B**, As blood enters a systemic capillary, CO_2 diffuses down its pressure gradient (into the blood). As with O_2 , CO_2 continues diffusing as long as there is a pressure gradient.

Обмін газів у тканинах

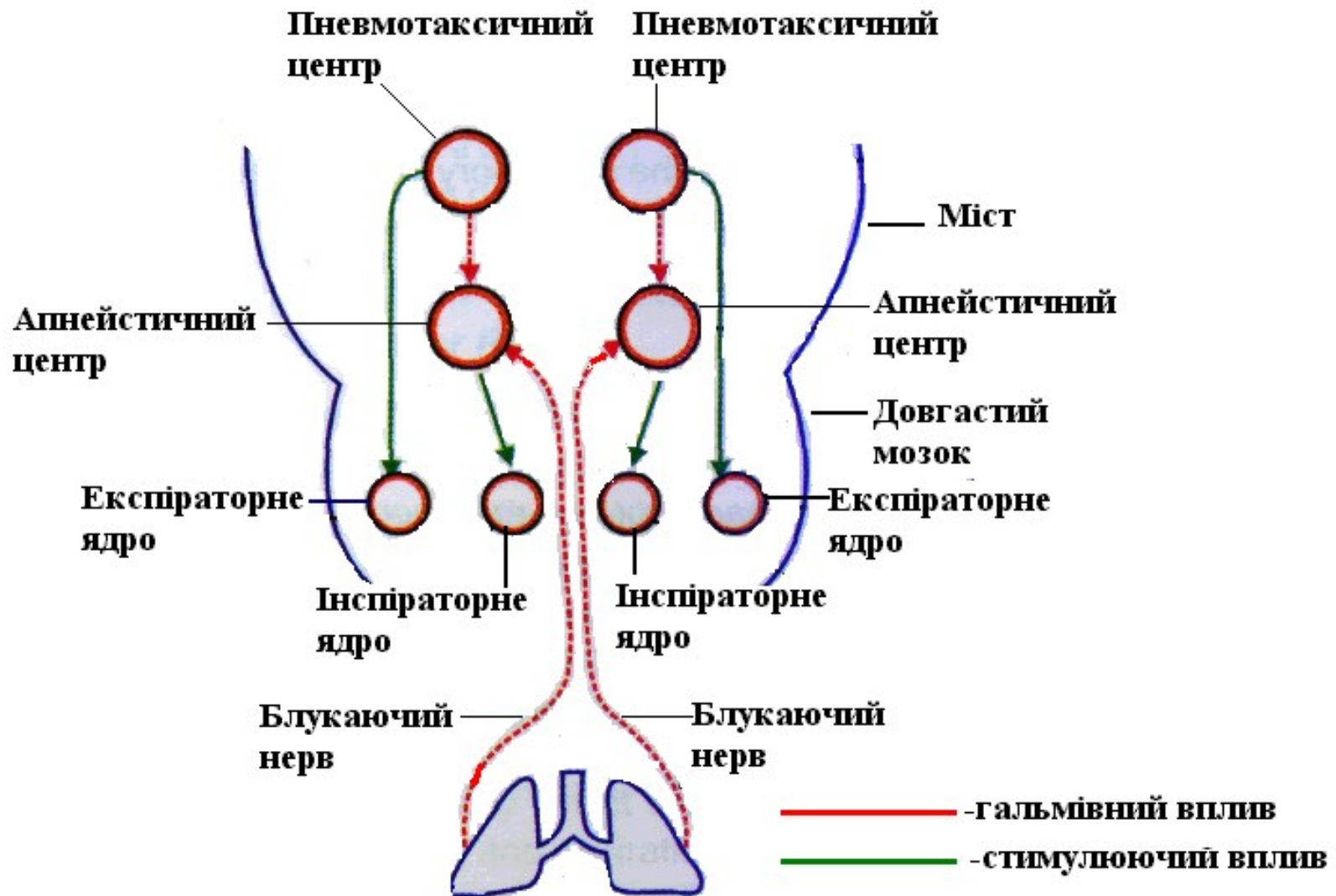

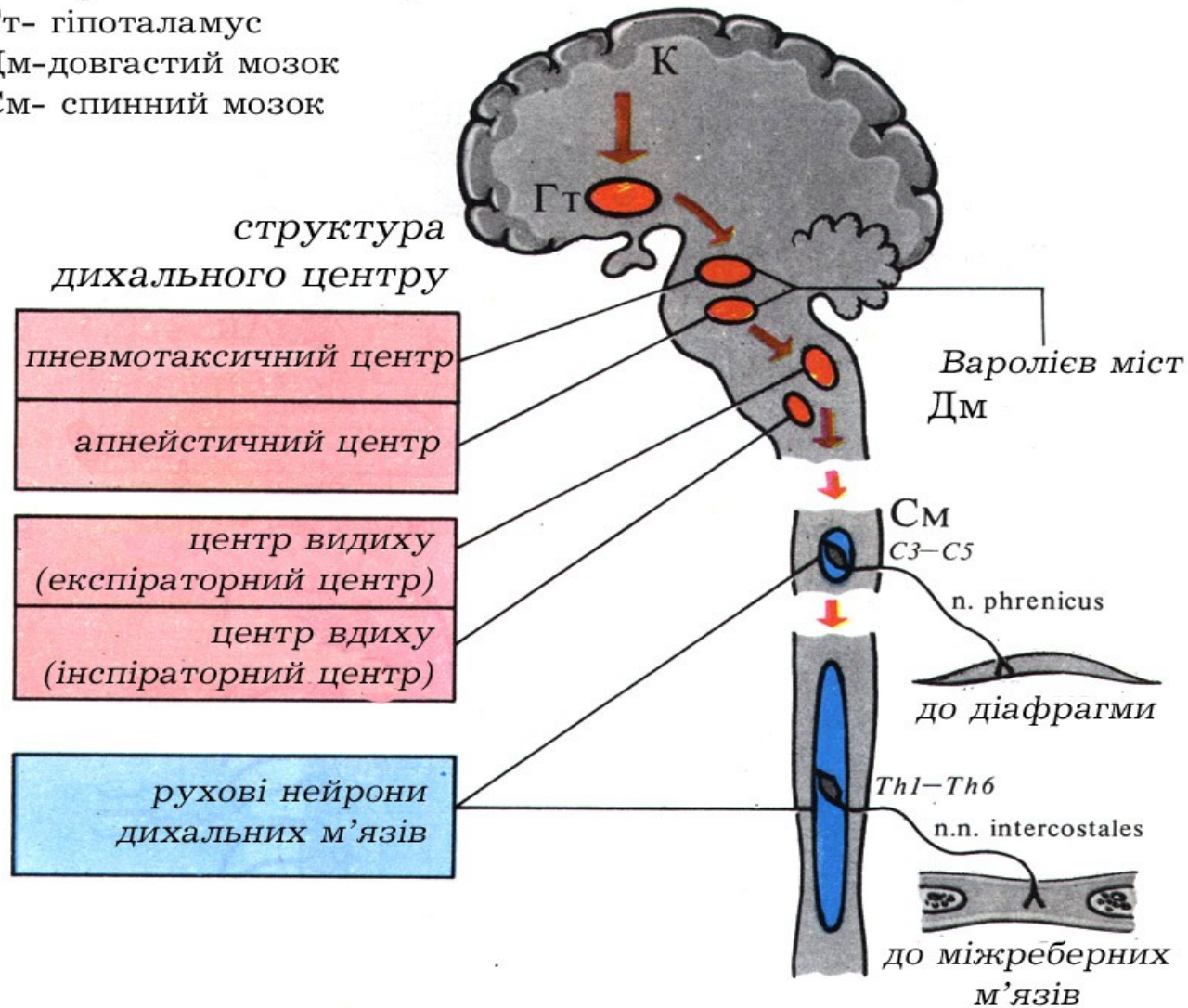
ДИХАЛЬНІ НЕЙРОНИ

1. Ранні інспіраторні нейрони (імпульсація швидко наростає і повільно знижується під час вдиху).
2. Пізні інспіраторні нейрони (активуються у кінці вдиху).
3. Повні інспіраторні нейрони (повільно активуються під час вдиху).
4. Бульбоспінальні інспіраторні нейрони (активуються під час вдиху і активність поступово знижується у постінспірації)
5. Постінспіраторні нейрони (імпульсація в них наростає після вдиху).
6. Пізні експіраторні нейрони (активуються під час видиху).

ДИХАЛЬНИЙ ЦЕНТР І ЙОГО РОЛЬ В РЕГУЛЯЦІЇ ДИХАННЯ

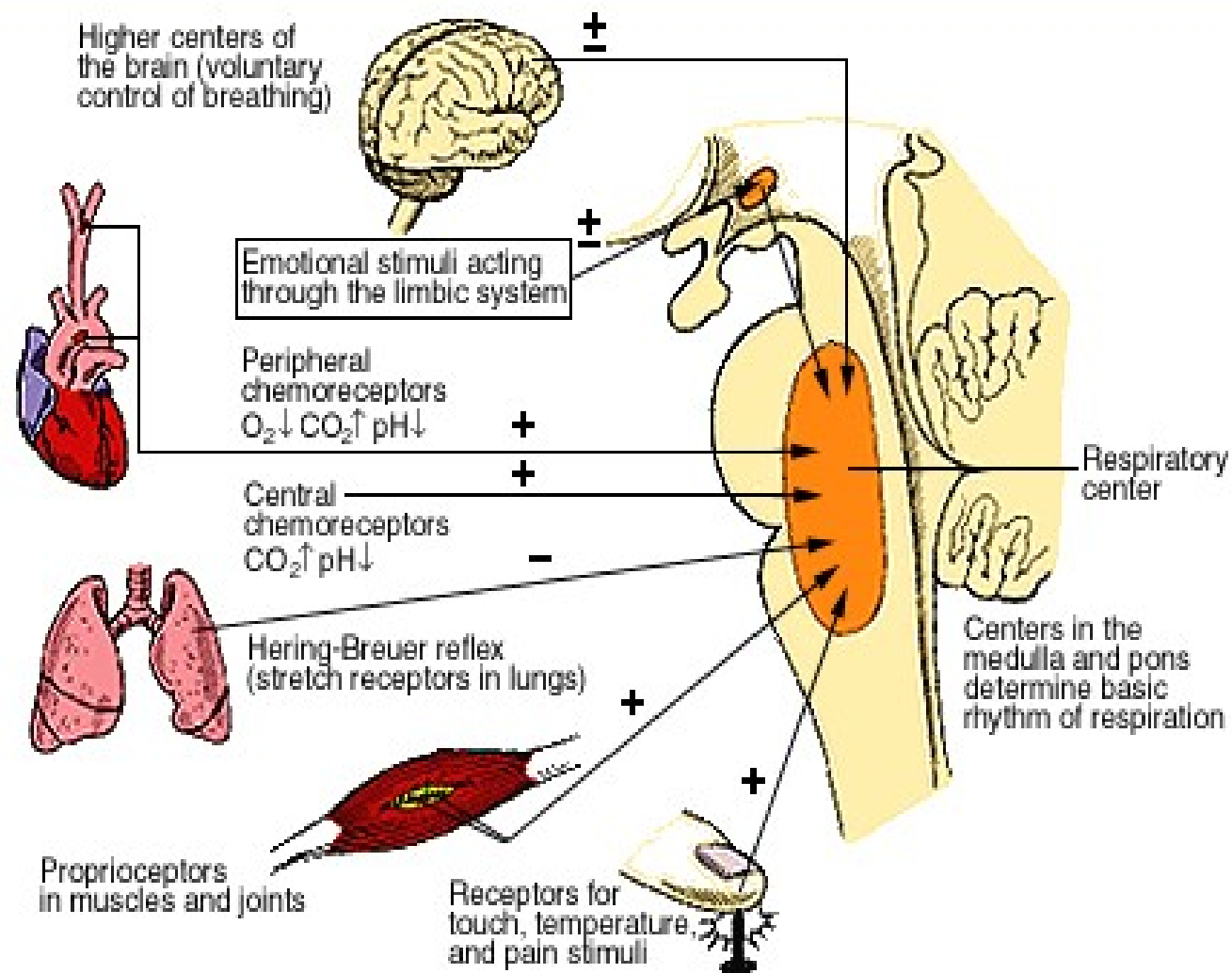
К- кора головного мозку
Гт- гіпоталамус
Дм- довгастий мозок
См- спинний мозок

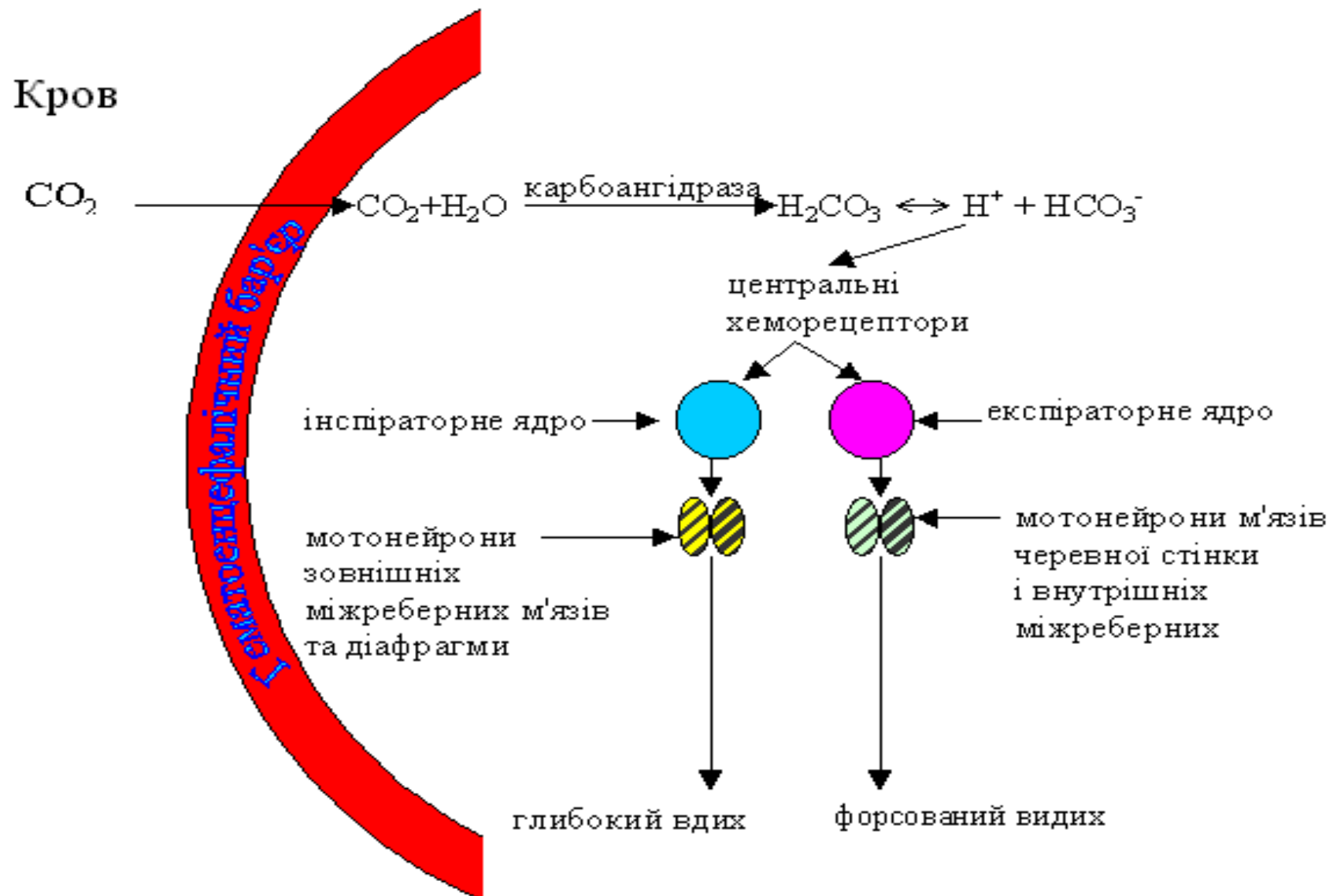
дихальний центр (його компоненти) і еферентні нерви

Рецептори, які приймають участь у регуляції дихання

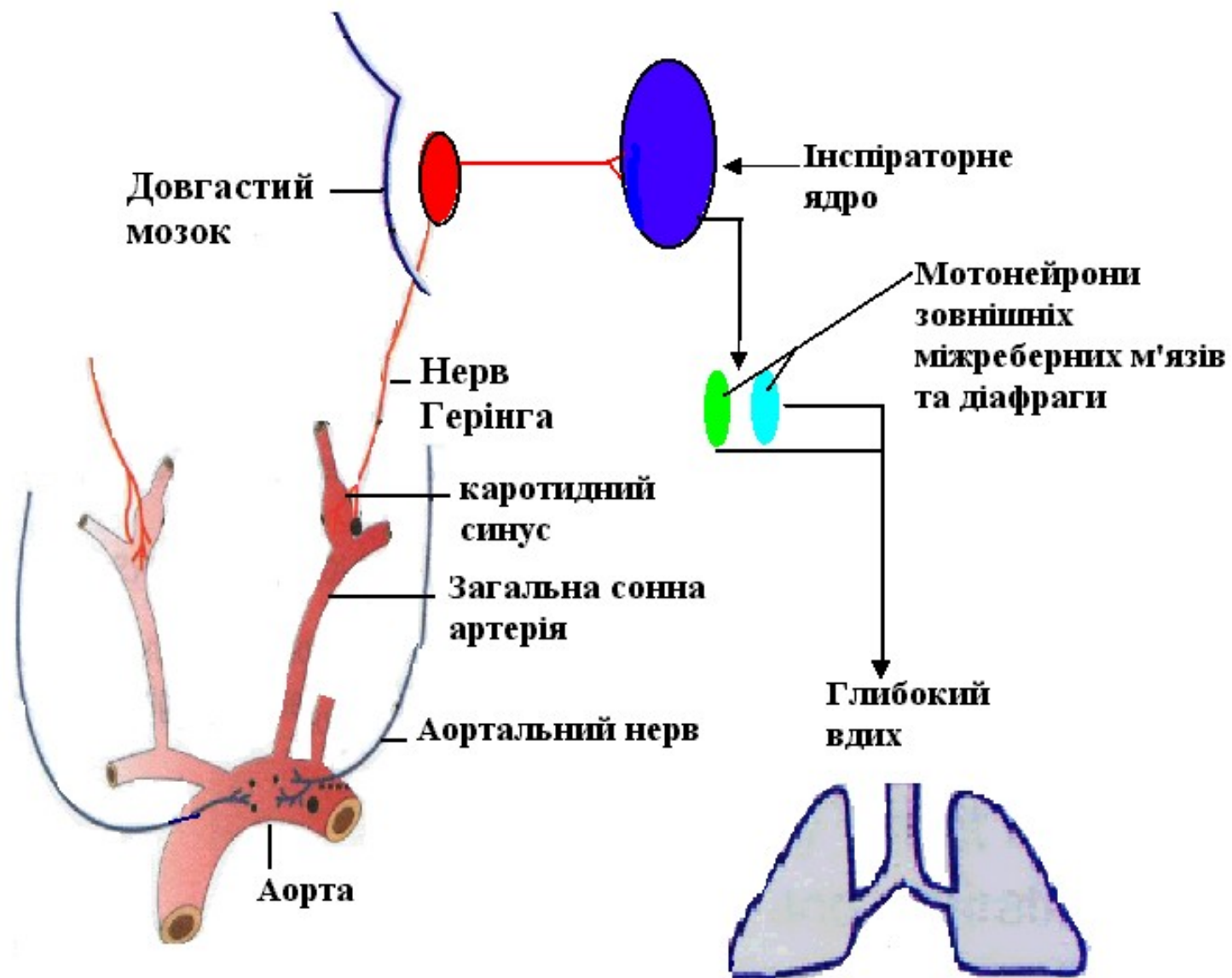
- 1. Хеморецептори: а) центральні; б) периферичні.**
- 2. Механорецептори верхніх і нижніх дихальних шляхів.**
- 3. J-рецептори.**
- 4. Іритантні рецептори.**
- 5. Рецептори плеври.**
- 6. Пропріорецептори дихальних м'язів.**

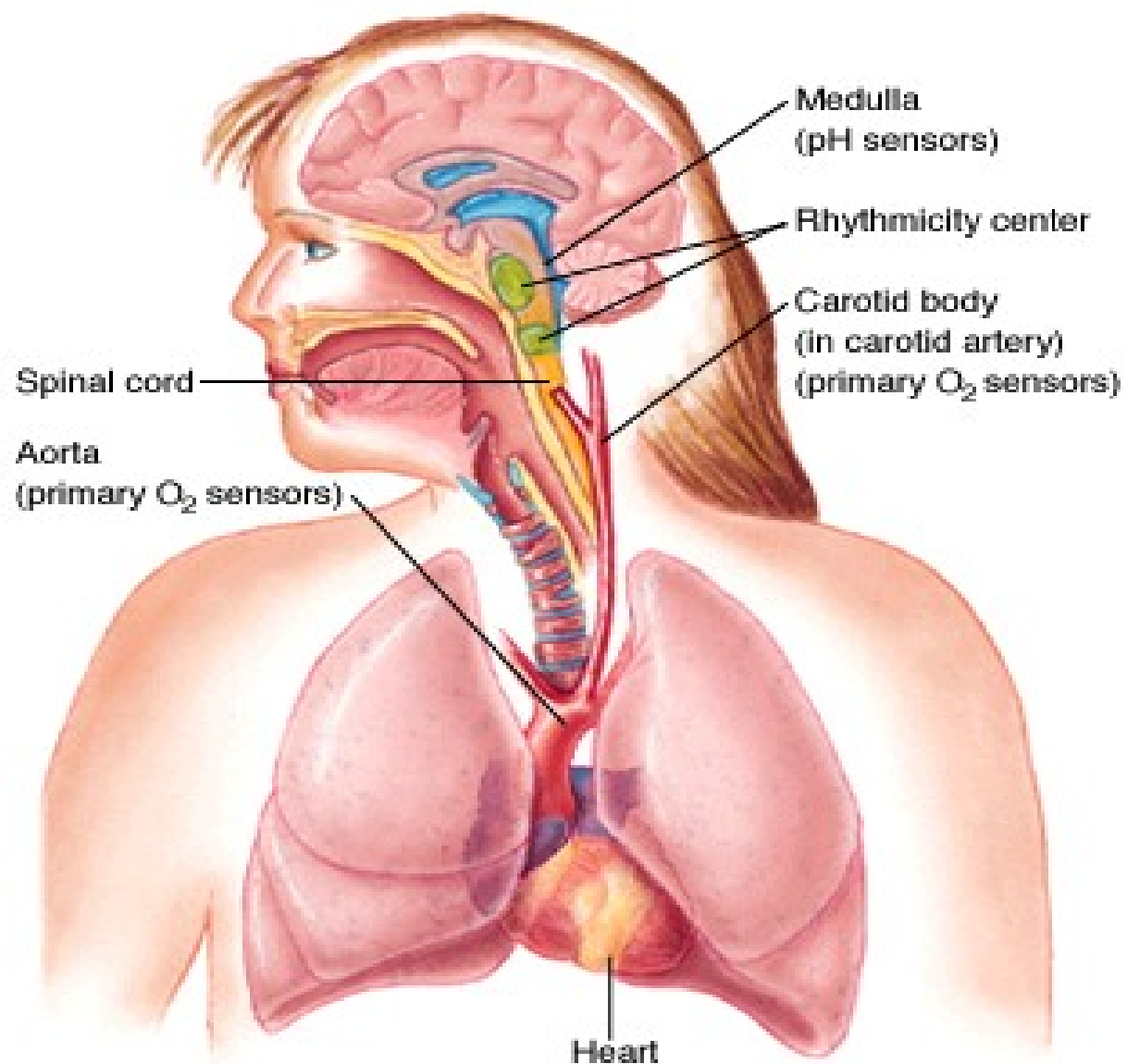

РОЛЬ ЦЕНТРАЛЬНИХ ХЕМОРЕЦЕПТОРІВ У РЕГУЛЯЦІЇ ДИХАННЯ

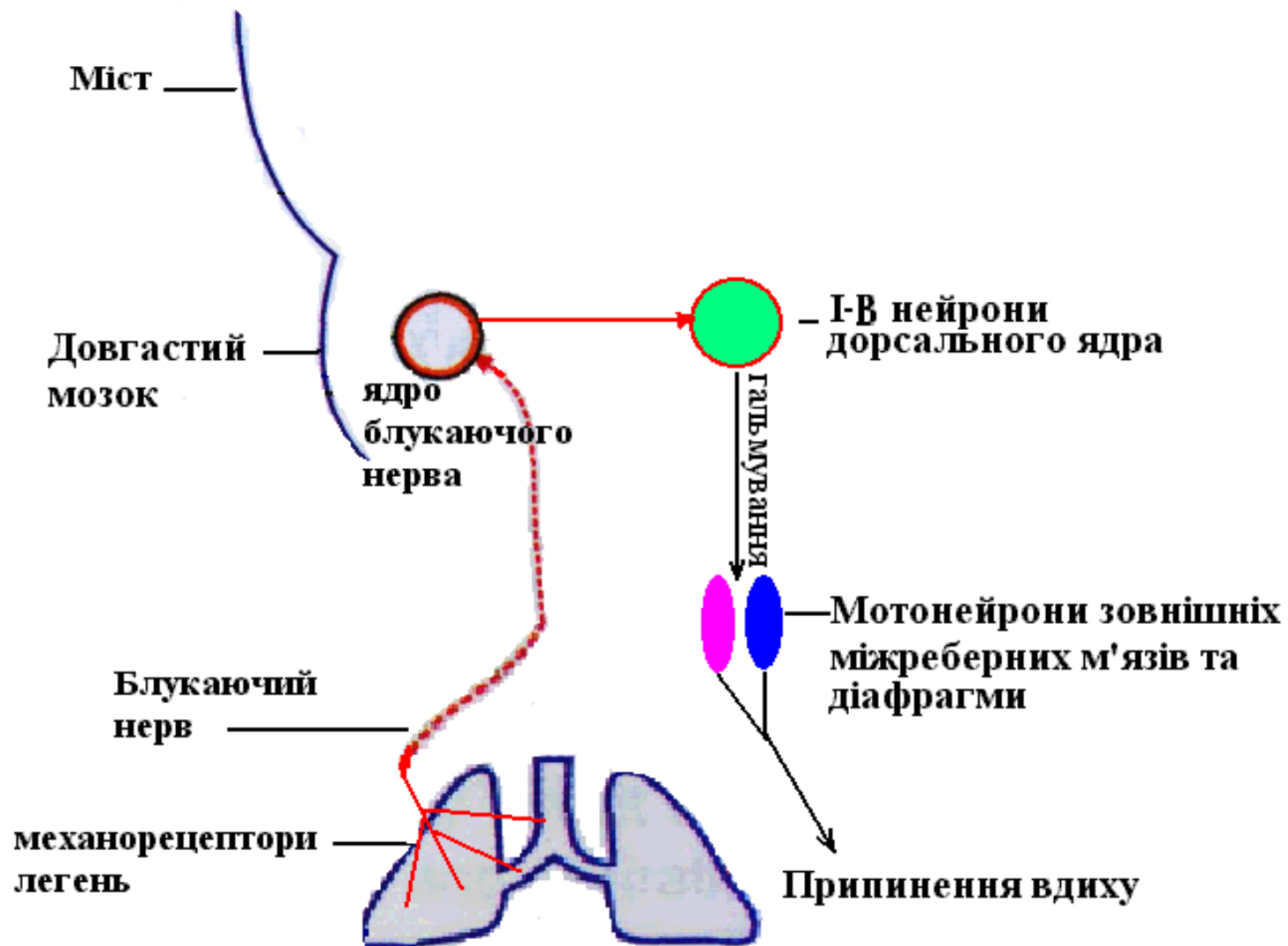

РОЛЬ ХЕМОРЕЦЕПТОРІВ У РЕГУЛЯЦІЇ ДИХАННЯ

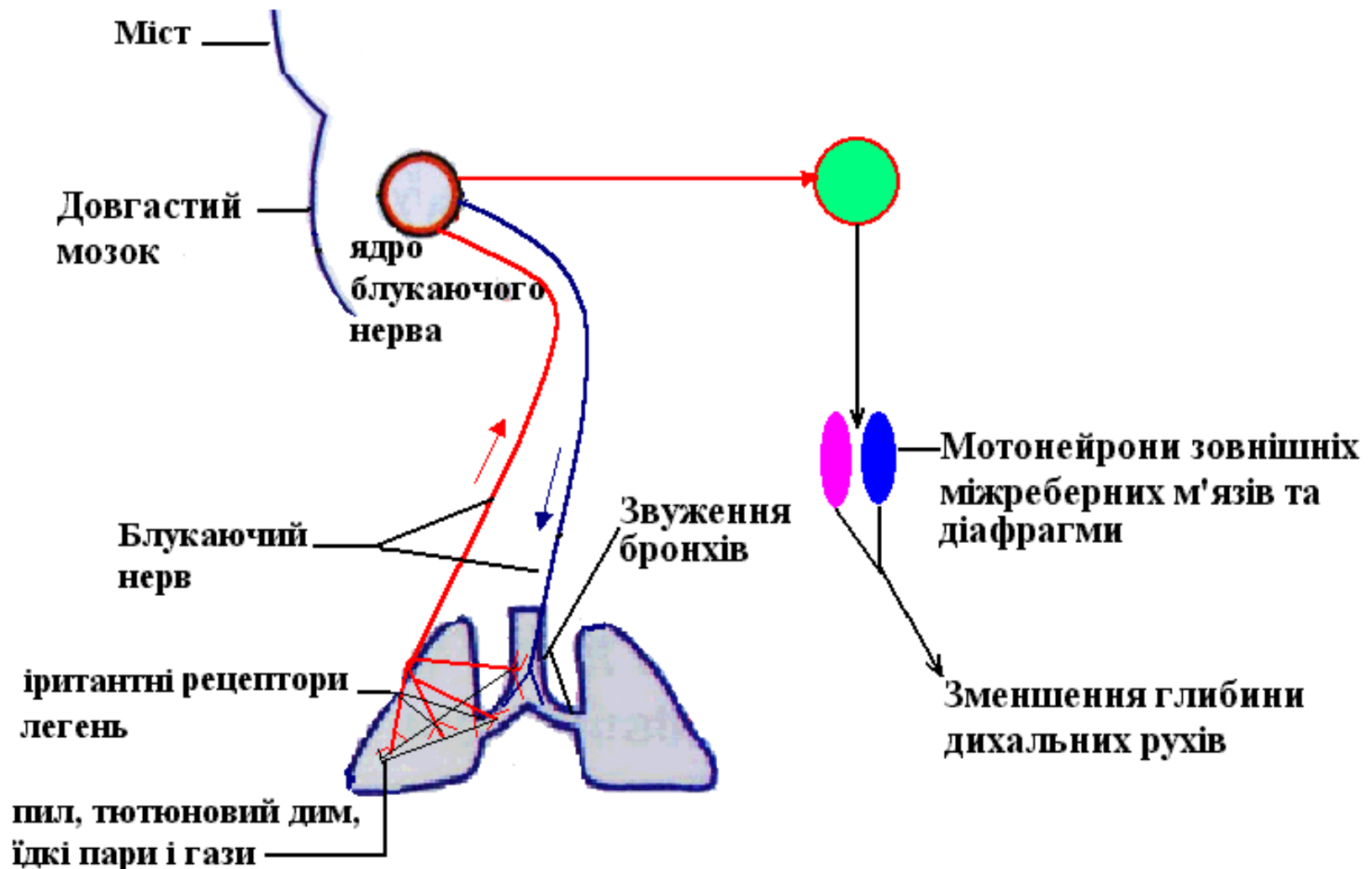

РЕФЛЕКС ГЕРІНГА-БРЕЙЄРА

РОЛЬ ІРИТАНТНИХ РЕЦЕПТОРІВ У РЕГУЛЯЦІЇ ДИХАННЯ

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!